

Poboljšati položaj mobilnih radnika unutar EU!

Zahtevi sindikata

Slobodno kretanje radnica i radnika u EU dovelo je do povećanja obima inozemnog zapošljavanja, i to posebno za tzv. mobilne zaposlenike, koji samo privremeno ili povremeno rade u drugoj zemlji (npr. upućeni radnici ili sezonski radnici), dok je situacija za radnike migrante iz zemalja koje nisu članice EU često nesigurna. Ovim radnicima preta opasnost radne eksploatacije ili loših uslova rada. Bez znanja jezika i bez poznavanja osnova radnog prava u državi u kojoj rade, teško im je da razumeju svoja prava, a još teže da ih zahtevaju. U pogledu ovog aspekta razvoja tržišta rada postoji širok jaz između tvrdnje o socijalno osvešćenju Evrope i stvarnosti. Različiti pokušaji EU da kroz unutrašnja migratorna kretanja i kroz različite zakonodavne osnove ostvari tu socijalnu Evropu, koju je sebi postavila kao cilj, postizali su nikakav ili nedovoljan uspeh.

Sindikati igraju centralnu ulogu u arhitekturi EU – kao socijalni partneri, kao društveno-politički akteri, kao pokret koji kroz stvarna iskustva radnika u svetu rada zahteva permanentno poboljšanje uslova rada i jačanje prava zaposlenih, pruža zaposlenima sveobuhvatne informacije, savete i podržava i u slučaju kršenja zakona i povrede prava zaposlenih.

Mnogo od onoga što rade sindikati koristi svim radnicima u Evropi. Neki aspekti zaštite, poput pravne zaštite, rezervisane su samo za članove. Ujedno se sindikatima poslednjih godina sve češće udjeljuju zadaci, kao npr. bavljenje prekarno zaposlenima ili organizacija radnika iz zemalja koje nisu članice EU, koji nisu sindikalno organizovani i teško ih je organizovati. U cilju odgovora na ove izazove koji su nastali usled prekarnog zapošljavanja radnika migranata, sindikati su poslednjih godina pokrenuli niz inicijativa za bolju zaštitu radnika od eksploatacije. Pomenute inicijative često su koncipirane zajedno sa socijalnim i organizacijama za javno dobro kao i nevladinim organizacijama, ponekad i u okvirima transnacionalne saradnje. Iskustva pokazuju da univerzalan model rada koji bi bio primenljiv na sve izazove ne postoji. Međutim, dostupnost informacija, savetovanja i podrške na maternjim jezicima koncipirana zajedno sa sindikatima kao poznavacima sveta rada je od odlučujućeg značaja u borbi za prava radnika. Ova podrška je utoliko veća i uspešnija ako se ne završava na granici jedne konkretne države članice.

Prethodno pomenuti zadaci ne daju se rešiti kroz rad Evropske agencije za rad (ELA). ELA, osnovana pre dve godine, pokazala je da poboljšava protok informacija između zemalja EU na temu položaja mobilnih radnika. Ostaje da se vidi da li je moguće proširenje transnacionalne kontrole čime bi se omogućilo jače suzbijanje zloupotrebe radnika. Ipak, ELA nije alternativa savetovanju i različitim strukturama podrške u zemljama EU. Strukture podrške za poboljšanje položaja mobilnih radnika su trajno neophodne – iako se korisnici podrške smenjuju, sektor tako strukturiranog evropskog tržišta rada ostaje nepromenjen. Potražnja za jeftinom radnom snagom će se nastaviti ukoliko se pravila ne promene, dovodeći do prakse zapošljavanja od strane transnacionalnih kompanija koje sistematski krše prava mobilnih radnika, posebno kroz podizvođačke strukture odnosno podizvođačke lance.

Zahtevi sindikata:

1. Sindikati su suočeni sa izazovima, i ne mogu ih prevazići bez dodatnih resursa. Grupe mobilnih radnika je, zbog brze rotacije i kretanja, posebno teško pridobiti kao članove sindikata, dok je

istovremeno prekogranično potraživanja i ostvarivanje prava veoma intenzivan i naporan zadatak. Za implementaciju ideje o migratornim ketanjima unutar EU zasnovanim na pravima su u stvarnosti potrebne dugoročne strategije i strukturno finansiranje, kojima EU mora doprineti. **Komisija EU stoga treba da obezbedi strukturne fondove kako bi omogućila kontinuirani razvoj savetodavnih i struktura podrške u zemljama EU.**

2. Strukture savetovanja i podrške moraju biti razvijane u saradnji sa sindikatima i koordinirane od strane sindikata. Njihov zadatak se ne ogleda u zameni već u dopunjavanju sindikalnog delovanja kao i u tome da ostanu otvorene za radnike migrante koji nisu članovi sindikata. Sindikati raspolažu neophodnim informacijama i kompetencijama vezanim za pojedinačne struke tj. oblasti, tako da je bliska povezanost savetodavnih i struktura podrške sa sindikatima od suštinskog značaja i neuslovljiva. **Ovakva konstelacija prevazilazi tradicionalne okvire odgovornosti sindikata prema svojim članovima i ima za cilj da podrži celokupnu radnu snagu u polju slobodnog kretanja radnika i mobilnog prekograničnog zapošljavanja.**

3. Cilj savetodavnih struktura i sistema za podršku radnicima treba da bude obezbeđivanje informacija o radnom i socijalnom pravu radnicima migrantima, kako bi mogli da se informišu o relevantnim standardima i kako bi bili u stanju da se upoznaju sa pravnim okvirima. Neophodno je težiti bliskoj saradnji sa ELA. Istovremeno, **potrebno je obezbediti savete i podršku u pojedinačnim slučajevima i na taj način podržati posebno ugrožene grupe zaposlenih**, često zaposlene u pojedinačnim sektorima, u postizanju boljih uslova rada i većih plata.

4. Prilikom uspostavljanja i umrežavanja savetodavnih struktura i sistema podrške na evropskoj razini, EU treba – ukoliko je to naravno svrsishodno - **u prvom koraku obezbediti sredstva dovoljna za izgradnju sindikalne mreže na nacionalnom nivou koja bi služila razvoju pomenutih struktura u pojedinačnim zemljama članicama EU.** U drugom koraku bi se, nakon izvršene analize regionalnih potreba i potreba svakog pojedinačnog sektora rada tj. branše, pristupilo izgradnji savetodavnih struktura i sistema podrške. Analiza regiona, odnosno branše, mora biti sprovedena u uskoj saradnji sa sindikatima. Koordinacija savetodavnih struktura i sistema podrške na nacionalnom nivou, ukoliko je ista prikladna i poželjna, kao i troškovi koji nastaju prilikom savetovanja i pružanja podrške trebaju biti **trajno finansirani**, kako bi omogućili kontinuirano praćenje i transnacionalnu saradnju.

5. Dostupna sredstva se trebaju koristiti i za unapređivanje transnacionalnog umrežavanja savetodavnih struktura. Oblik pružanja informacija i organizacija savetodavnih struktura, kao i njihov sektorni fokus i orijentacija ka određenim kategorijama radnika, može varirati u odnosu na tradiciju ili druge okolnosti u pojedinačnim EU-zemljama.

Inicijativa Evropske mreže podrške savetovateljima Faire Mobilität.

Kontakt: netzwerk@faire-mobilitaet.de (u ime mreže: Annelie Buntenbach).

Ideju o strukturnom EU-finansiranju savetodavnih struktura i sistema podrške za mobilne radnike u okvirima sindikata podržale su ETUC, EFFAT, UNI Europa, ETF Evropa i EFBWW (čeka se potvrda).